

Lausunto

28.06.2024

VN/22264/2023

Asia: VN/22264/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:ää. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei jatkossa pääsääntöisesti olisi enää lakisääteistä velvoitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja terveydenhuollon palveluja laittomasti maassa oleskeleville henkilöille. Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulisi kuitenkin edelleen järjestää laittomasti maassa oleskeleville lapsille tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuisina kuin hyvinvointialueen asukkaille. Lisäksi vakavan pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiksi arvioidut terveydenhuollon palvelut sekä välttämättömiksi arvioidut raskauteen liittyvät tai ihmisten välillä tarttuvien tartuntatautien ehkäisyä ja hoitoa koskevat terveydenhuollon palvelut tulisi edelleen järjestää myös laittomasti maassa oleskeleville henkilöille. Lisäksi laittomasti maassa oleskelevalle henkilölle, joka on muun terveydellisen syyn vuoksi erityisen haavoittuvassa asemassa, olisi järjestettävä tämän syyn vuoksi välttämättömiksi arvioidut terveydenhuollon palvelut. Henkilölle alaikäisenä aloitettu hoito olisi järjestettävä hoidon loppuun saakka, vaikka henkilö tulisi täysi-ikäiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että laittomasti maassa olevilta poistetaan oikeus muihin kuin kiireellisiin terveydenhuollon palveluihin eli tältä osin palataan viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan.

Esitystä perusteellaan valtiontalouden kantokyvyllä sekä julkisen terveydenhuollon palvelujärjestelmän kantokyvyllä tilanteissa, joissa Suomeen kohdistuisi laajamittaista maahantuloa ulkomaalaislain vastaisesti. Lisäksi hallituksen tavoitteena on hillitä laitonta maahantuloa ja maassaoloa terveydenhuolto-oikeuksien rajaamisella suppeammaksi.

Esitysluonnoksesta arvioidaan, että rajaamalla paperittomien terveydenhuoltoa säästettäisiin valtion maksamista korvauksista vuositasolla noin 300 000 euroa. Kättilöliiton mielestä tämä ei ole merkittävä summa valtiontalouden kantokyvyn sekä julkisen terveydenhuollon palvelujärjestelmän kantokyvyn kannalta. On kustannuksiltaan halvempaa ennaltaehkäistä terveysongelmia varhain.

Kustannukset kompensoituvat todennäköisesti sillä, että halvemmat ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet korvaavat kalliimmat hoitotoimenpiteet.

Terveydenhuollon rajaaminen pelkästään kiireelliseen sairaanhoitoon täyttää näkemyksemme mukaan vain tyydyttävästi kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vaatimuksia. Se ei myöskään täytä perustuslain mukaista välttämättömän huolenpidon vaatimusta paperittomien ja paperittomien kaltaisessa tilanteessa olevien ulkomaalaisille. Kaikilla ihmisillä on ihmisarvo ja -oikeudet. Oikeus terveydenhuoltoon on perustavaa laatua oleva ihmisoikeus ja suomalainen perusoikeus, johon liittyy oikeus elämään. Yhteyttä vastaanottovaltion terveydenhuolto-oikeuksien ja paperittomien henkilöiden kohdevaltion valinnan välillä ei ole löydetty, joten paperittomien oikeuksien rajaamiselle ei ole vankkoja perusteluja paperittomuuden ehkäisemisessä. Esitysluonnoksesta ilmenee, että ei ole myöskään tietoa, että terveydenhuollon kantokyky olisi merkittävästi kuormittunut nykyisellä sääntelyllä. Paperittomia on vähän ja tiedetään, että he käyttävät terveydenhuollon palveluita hyvin vähän, silloinkin kun tarvetta olisi.

Huomautamme, että esitysluonnoksesta ei riittävässä määrin selviä, mikä katsotaan kiireettömäksi tai välttämättömäksi hoidoksi, joten näiltä osin esitys jättää tulkinnalle sijaa.

Suomen Kätilöliitto ei kannata näillä perusteilla paperittomien terveydenhuollon rajaamista vain kiireelliseen hoitoon. Paperittomilla henkilöillä tulee olla myös oikeus kiireettömään terveydenhuoltoon. Pidämme hyvänä, että oikeus raskauteen ja synnytykseen liittyviin palveluihin ja hoitoon säilyy kuten myös alaikäisten oikeudet saada terveydenhuoltopalveluita. Siten turvataan erityisesti naisten ja lasten asemaa. Lisäksi on tärkeää, että välttämättömää kiireetöntä terveydenhuoltoa annettaisiin edelleen myös infektiosairaudesta kärsiville, vakavasti ja pitkäaikaisesti sairaille tai vammaisille henkilöille sekä muutoin erityisen haavoittuvassa asemassa oleville.

Huomautamme, että myös raskautta edeltävän ajan terveydellä ja sairauksilla voi olla vaikutusta raskauteen ja sen kulkuun sekä synnytykseen ja syntyvän lapsen terveyteen. Sairauksien hoidolla raskautta edeltävästi ja raskausajan hyvällä hoidolla mahdollistetaan turvallinen raskaus, synnytys ja lapsivuodeaika. Lisäksi vähennetään tarvetta syntyvän lapsen erityisseurantaan ja näistä syntyviin kustannuksiin. Myös imetyksen käynnistymisen tukeminen on tärkeää, jotta varmistetaan sekä lapselle että äidille lukuisat imetyksen terveyshyödyt.

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan kaikille alaikäisille kuuluu oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen, sairauden tai vamman hoitoon ja kuntoutukseen. On lapsen edun mukaista, että hänen terveydestään huolehditaan. Lapsen edun mukaista on myös, että hänen huoltajansa / vanhempansa terveydestä huolehditaan. Kätilöliitto painottaa, että tämä näkökulma tulisi ottaa huomioon lainvalmistelussa.

Hallituksen tulee sitoutua käytännön toimissaan perus- ja ihmisoikeuksien aktiiviseen edistämiseen eikä heikentää niitä erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisryhmien kuten paperittomien kohdalla.

